

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen vammaispalvelulain  
mukaisen liikkumisen tuen palvelun myöntämisen perusteet  
1.11.2025 alkaen

**Tulevaisuuslautakunta**

## Sisällys

|                                                                                                                                               |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1 Johdanto.....</b>                                                                                                                        | <b>4</b>  |
| <b>2 Vammaispalvelulain mukainen liikkumisen tuki.....</b>                                                                                    | <b>4</b>  |
| 2.1 Liikkumisen tuen palvelun hakeminen .....                                                                                                 | 5         |
| 2.2 Palvelutarpeen arviointi .....                                                                                                            | 6         |
| <b>3 Liikkumisen tuen myöntämisen perusteet.....</b>                                                                                          | <b>7</b>  |
| <b>4 Vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen toteuttamistavat.....</b>                                                                   | <b>9</b>  |
| 4.1 Kuljetuspalveluna .....                                                                                                                   | 9         |
| 4.2 Henkilökohtaisena apuna .....                                                                                                             | 10        |
| 4.3 Saattajan avulla.....                                                                                                                     | 10        |
| 4.4 Antamalla taloudellisena tukena henkilön käyttöön auto tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo.....                                          | 10        |
| 4.5 Myöntämällä auton tai muun kulkuneuvon hankintaan taloudellista tukea .....                                                               | 11        |
| 4.6 Esteettömän ajoneuvon käyttöoikeus .....                                                                                                  | 11        |
| 4.7 Vakiotaksi.....                                                                                                                           | 12        |
| 4.8 Yhteiskuljetukset .....                                                                                                                   | 12        |
| 4.9 Tavarankuljetus.....                                                                                                                      | 12        |
| <b>5 Liikkumisen tuen määrä ja laajuus .....</b>                                                                                              | <b>13</b> |
| 5.1 Muun tavanomaisen elämän matkat.....                                                                                                      | 13        |
| 5.2 Työmatkat .....                                                                                                                           | 14        |
| 5.3 Opiskelumatkat .....                                                                                                                      | 15        |
| 5.4 Työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan ja päivätoiminnan matkat.....                                                              | 15        |
| 5.5 Valmennukseen, erityisen osallisuuden tuki, tuetun päätöksenteon, vaativan moniammatillisen tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon matkat..... | 16        |
| <b>6 Liikkumisen tuen matkan tilaaminen.....</b>                                                                                              | <b>16</b> |
| 6.1 Kohtuullinen pysähdys tai poikkeama.....                                                                                                  | 17        |
| <b>7 Ilmoitus muutoksista .....</b>                                                                                                           | <b>17</b> |

|                                                    |           |
|----------------------------------------------------|-----------|
| 7.1 Palvelun käyttöön liittyvät epäselvyydet ..... | 18        |
| <b>8 Asiakasmaksu .....</b>                        | <b>18</b> |

## 1 Johdanto

Myöntämisen perusteet dokumentti sisältää tiedot palvelusta, järjestämistavasta, asiakasryhmästä, palvelun myöntämisen edellytyksistä ja asiakasmaksusta. Myöntämisen perusteet tulevat voimaan 1.11.2025 alkaen ja ovat voimassa toistaiseksi.

Vammaispalvelulain (675/2023) 28 §:n mukaan vammaisella henkilöllä on oikeus saada tarvitsemansa kohtuullinen liikkumisen tuki, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Liikkumisen tuki järjestetään työ- ja opiskelumatkoihin sekä työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan ja muun tavanomaisen elämän matkoihin.

Liikkumisen tuen toteuttamistapaa, määrää ja alueellista laajuutta arvioitaessa on otettava huomioon vammaisen henkilön liikkumisen tuen tarve, muut käytettävissä olevat palvelut ja toimintaympäristön esteettömyys.

## 2 Vammaispalvelulain mukainen liikkumisen tuki

Vammaispalvelulain mukaisten liikkumisen tuen palvelujen tavoitteena on edistää vammaisten Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen (jatkossa Pohde) asukkaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia toimia. Lähtökohtana on, että vammaisilla henkilöillä on samankaltaiset, yhdenvertaiset mahdollisuudet liikkumiseen kuin muilla asukkailla.

Sosiaalihuoltolain 23 §:n mukaan esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne on ensisijainen tapa järjestää kaikille soveltuva liikkuminen. Vammaista henkilöä tuetaan ensisijaisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä. Liikkumisen tuen tarkoitus ei ole korvata sellaista puuttuvaa julkista joukkoliikennettä, joka vaikuttaa yleisesti alueen asukkaiden liikkumiseen.

Vammaispalvelulain perusteella järjestetään vammaisen henkilön tavanomaisessa elämässä tarvitsemia erityispalveluja, jos asiakas ei saa yksilöllisen tarpeensa mukaisia ja sopivia palveluita sosiaalihuoltolain perusteella.

Vammaisen henkilön liikkumisen tuki voidaan toteuttaa

- 1) kuljetuspalveluna
- 2) henkilökohtaisen avun avulla
- 3) saattajan avulla
- 4) antamalla taloudellisenä tukena henkilön käyttöön auto tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo
- 5) myöntämällä auton tai muun kulkuneuvon hankintaan taloudellista tukea.

Vammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus liikkumisen tuen palveluun, jos hän täyttää laissa mainitut edellytykset. Vammaisella henkilöllä ei ole subjektiivista oikeutta tiettyyn liikkumisen tuen toteuttamistapaan.

Vammaiselle henkilölle on järjestettävä liikkumisen tukea työ- ja opiskelumatkoihin sekä työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan sekä muun tavanomaisen elämän matkoihin. Liikkumisen tukea on lisäksi järjestettävä tarvittaessa valmennuksen, erityisen osallisuuden tuen, tuetun päätöksenteon, vaativan moniammatillisen tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon matkoihin.

Vammaispalvelulain mukaista liikkumisen tuen palvelua ei järjestetä henkilölle, joka on oikeutettu kuljetuksiin tai niiden kustannusten korvauksiin muun lain nojalla. Näitä ovat esimerkiksi lääkäri-, sairaala-, terapia-, kuntoutus- ja laboratoriokäynteihin, koska näihin haetaan korvaus Kelalta tai vakuutusyhtiöltä.

## 2.1 Liikkumisen tuen palvelun hakeminen

Liikkumisen tuen palvelua haetaan sähköisellä tai kirjallisella hakemuksella, jonka hakija tai hänen valtuuttamansa henkilö täyttää tai asia saatetaan vireillä suullisesti esimerkiksi yhteydenoton yhteydessä. Hakemukseen täytyy liittää mukaan riittävä terveydenhuollon ammattihenkilön (lääkäri, sairaanhoitaja, terveydenhoitaja, fysioterapeutti, toimintaterapeutti, psykologi) antama selvitys tai lääkärintodistus. Selvityksestä tulee käydä ilmi hakijan toimintakyvyn rajoite, vamma tai sairaus, joka aiheuttaa liikkumisen vaikeuksia ja miten toimintakyvyn rajoite vaikuttaa hakijan edellytyksiin käyttää julkista joukkoliikennettä itsenäisesti tai saattajan kanssa.

Terveystieteiden ammattihenkilön selvitykseen tulee sisältyä mahdollisimman laaja-alainen arvio hakijan toimintakyvystä, siinä odotettavissa olevista muutoksista ja liikkumisvaikeuden pysyvyydestä. Selvitys ei saa olla yli kuusi (6) kuukautta vanha.

Tarvittaessa hakemukseen voi liittää tai siihen voidaan pyytää myös muun ammattihenkilön lausunto.

Jos hakemus koskee työmatkoja, tulee hakemuksen liitteeksi toimittaa kopio työsopimuksesta tai riittävät selvitykset yritystoiminnasta ja siihen liittyvistä työmatkoista. Opiskelumatkoja hakeva asiakas toimittaa todistuksen opinto-oikeudestaan.

## 2.2 Palvelutarpeen arviointi

Hakijan tekemä liikkumisen tuen hakemus käsitellään ja palvelutarpeen arviointi tehdään Pohteella vammaispalveluiden toimialueen ensiarviointimissä tai osaamiskeskuksessa. Hakemukseen tehdään oikaisuvaatimuskelpoinen viranhaltija päätös. Arviointi laaditaan yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa. Palvelutarpeen arviointia varten asiakas pääsääntöisesti tavataan.

Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä arvioidaan aina, onko asiakkaalla oikeus sosiaalihoitolain mukaisiin liikkumista tukeviin palveluihin. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä.

Jos asiakkaalla ei ole oikeutta vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen palveluun eikä hänellä ole vammaispalvelun asiakkuutta, asiakkaan sosiaalihoitolain mukaisen liikkumisen tuen arviointi tehdään ikäihmisten tai perhe- ja sosiaalipalvelut, Oys-psykiatria toimialueella.

Palvelutarpeen arvioinnissa otetaan huomioon asiakkaan elämäntilanne, elinympäristö ja hänen vammastaan tai sairaudesta aiheutunut toimintarajoite, terveydenhuollon ammattihenkilön lausunto tai selvitys ja arvio asiakkaan vammaisuudesta sekä mahdollinen muun ammattihenkilön lausunto.

Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä viranhaltija arvioi asiakkaalle soveltuvan liikkumisen tuen toteuttamistavan. Mikäli asiakas pystyy käyttämään julkista joukkoliikennettä henkilökohtaisen avun tai saattajan avulla, ei asiakkaalle ole välttämätöntä myöntää liikkumisen tuen palvelua taksimatkoina.

Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä arvioidaan henkilön kyky ja tosiallinen mahdollisuus käyttää itsenäisesti julkista joukkoliikennettä. Arvioinnissa voidaan käyttää avuksi koematkoja tai muuta yksilölliseen arviointiin soveltuvaa tapaa. Palvelutarpeen arvioinnissa huomioidaan kustannusten kohtuullisuus.

Mikäli hakijalle myönnetään vammaispalvelulain mukainen liikkumisen tuen palvelu, tulee asiakkaan asiakassuunnitelmaan kirjata liikkumisen tuen tarve, toteuttamistapa, määrä, liikkumisen tuen laajuus sekä muut käytettävissä olevat palvelut ja toimintaympäristön esteettömyys.

### 3 Liikkumisen tuen myöntämisen perusteet

Vammaispalvelulain 2 § sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä.

Vammaispalvelulain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Asiakkaan edusta säädetään sosiaalihuoltolain 4 ja 5 §:ssä.

Vammaispalvelulakia sovelletaan lain 2 §:ssä määriteltyyn vammaiseen henkilöön. Tämä tarkoittaa, että oikeus vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin on henkilöllä, joka täyttää kaikki vammaisen henkilön määritelmässä mainitut edellytykset. Vammaispalvelulaissa on lisäksi säädetty kunkin palvelun osalta palvelukohtaisista myöntämisedellytyksistä, jotka vammaisen henkilön on myös täytettävä ollakseen oikeutettu kyseiseen palveluun.

Vamman tai sairauden tulee olla pitkäaikainen. Pitkäaikaiseksi vammaksi tai sairaudeksi katsotaan yleensä vähintään vuoden kestävä tila. Sairaudesta toipumisen ajaksi tai kuntoutusvaiheeseen ei yleensä myönnetä liikkumisen tuen palvelua. Toipumisen ja kuntoutusvaiheen liikkumisen tuen palvelun tarve voidaan arvioida tarvittaessa sosiaalihuoltolain liikkumisen tuen perusteella.

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa oleville henkilöille myönnetään liikkumisen tuen palvelut ensisijaisesti sosiaalihuoltolain perusteella erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Vammaispalveluin mukaisen liikkumisen tuen palvelun myöntämiseen ei vaikuta hakijan tulot tai varallisuus.

Vammaispalvelulain mukaista vammaisten liikkumisen tuen palvelua voidaan myöntää

- 1) työ- ja opiskelumatkoihin,
- 2) työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan sekä
- 3) muun tavanomaisen elämän matkoihin.

Liikkumisen tukea on lisäksi järjestettävä tarvittaessa valmennuksen, erityisen osallisuuden tuen, tuetun päätöksenteon, vaativan moniammatillisen tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon matkoihin.

Työllä tarkoitetaan säännöllisen työ- tai virkasuhteisen työn lisäksi yritystoimintaa.

Harrastusluonteista toimintaa ei katsota työksi. Vammaisella henkilöllä on oikeus saada maksuttomat matkat päivätoimintaan (vammaispalvelulaki 25 §), jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Näistä matkoista tehdään päätös päivätoiminnan päätöksessä, ei erillistä liikkumisen tuen päätöstä.

Vammaispalvelulain 27 § mukaan työtoimintaan osallistuvalla kehitysvammaisella henkilöllä on oikeus saada maksuttomat matkat työtoimintaan, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

## 4 Vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen toteuttamistavat

Pohteen velvollisuudesta järjestää vammaisten henkilöiden liikkumisen tuen palvelun sisällöstä, laajuudesta ja järjestämisestä on säädetty vammaispalvelulain 28 - 31 §:ssä.

Palvelu tulee järjestää yksilökohtaisesti siten, että asiakas kykenee tosiasiallisesti palvelua käyttämään. Pohteella vammaisen henkilön liikkumisen tuki toteutetaan kuljetuspalveluna, henkilökohtaisen avun avulla, saattajan avulla, antamalla taloudellisenä tukena henkilön käyttöön auto tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo tai myöntämällä auton tai muun kulkuneuvon hankintaan taloudellista tukea. Liikkumisen tuen asiakkaiden matkoja voidaan yhdistellä, jollei siitä aiheudu matkustusajan kohtuutonta pitenemistä tai muuta kohtuutonta haittaa vammaiselle henkilölle.

### 4.1 Kuljetuspalveluna

Jos asiakas ei kykene käyttämään julkista liikennettä itsenäisesti, oikeus saattajan apuun tai tukeen tulee toteutua siten, että asiakas tosiasiallisesti pystyy käyttämään hänelle myönnettyjä liikkumisen tuen matkoja.

Saattajan tuella tarkoitetaan asiakkaan avustamista välittömästi ennen matkaa, matkan aikana ja välittömästi matkan jälkeen. Asiakkaan tukena liikkumisen tuen matkalla voi kulkea maksutta yksi sellainen henkilö, joka on kykenevä toimimaan asiakkaan tukena matkan aikana, jos kuljettajan antama tuki tai apu ei ole riittävä. Jos asiakkaan tosiasiallisena saattajana toimii toinen liikkumisen tuen asiakas, saattaja ei menetä liikkumisen tuen matkaa matkalta, jolla hän toimii asiakkaan tukena. Oikeus saattajan tukeen kirjataan asiakassuunnitelmaan sekä viranhaltijapäätökseen.

Saattajan avulla tarkoitetaan asiakkaan avustamista esimerkiksi kauppa- tai apteekkiasioinnissa. Saattajan apua voidaan myöntää joko avustajapalveluna tai taksinkuljettajan saattaja-apuna. Oikeudesta saattajan apuun ja sen järjestämistavasta tehdään viranhaltijan päätös, jossa on määriteltä saattaja avun määrä ja kesto. Perusteena tulee olla asiakkaan terveydentila ja toimintakyky.

Mikäli henkilökohtainen avustaja tai sosiaalihuoltolain mukainen avustaja toimii asiakkaan saattajana, vastaa hän itse työmatkoistaan asiakkaan luokse. Saattaja voidaan kuitenkin ottaa kyytiin asiakkaalle suunnitellun reitin varrelta silloin, kun saattajan avustamista ei tarvita matkalle lähtiessä.

## **4.2 Henkilökohtaisena apuna**

Liikkumisen tuki voidaan toteuttaa henkilökohtaisen avun avulla, jos vammaisen henkilö pystyy käyttämään julkista joukkoliikennettä avustajan avustamana tai liikkumaan muuten avustajan avustamana. Henkilökohtainen apu liikkumisen tuen järjestämistapana edellyttää, että vammaisella henkilöllä on oikeus vammaispalvelulain 9 §:n mukaiseen henkilökohtaiseen apuun. Järjestettäessä liikkumisen tuki henkilökohtaisena apuna, huomioidaan liikkumiseen käytettävä aika henkilökohtaisen avun tuntimäärässä. Asiakkaalle tehdään liikkumisen tuen päätös, joka toteutetaan henkilökohtaisen avustajan tuella. Henkilökohtaisen avun järjestämistapa ja määrä määritellään tarkemmin asiakkaalle tehtävässä henkilökohtaisen avun päätöksessä.

## **4.3 Saattajan avulla**

Jos asiakas ei kykene käyttämään julkista liikennettä itsenäisesti, hänellä on oikeus saattajan apuun tai tukeen. Saattaja voidaan myöntää erillisenä liikkumisen tuen palveluna, jolloin saattaja tukee asiakasta julkisen liikenteen ja palveluliikenteen käytössä. Asiakkaalle tehdään liikkumisen tuen päätös, joka toteutetaan saattajan tuella.

## **4.4 Antamalla taloudellisena tukena henkilön käyttöön auto tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo**

Pohde voi antaa taloudellisena tukena vammaisen henkilön omaan käyttöön auton tai muun kulkuneuvon, joita ei ole mahdollista saada lääkinnällisenä kuntoutuksena. Muulla kulkuneuvolla ei tarkoiteta sähkömopoa tai sähköpyörätuolia. Edellytyksenä on, että vammaisen henkilön liikkumisen tuen tarve on runsasta ja/tai matkat ovat pitkiä. Runas liikkumisen tuen tarve voi johtua esimerkiksi työssä käymisestä tai opiskelusta.

Pohde vastaa auton tai muun kulkuneuvon huollosta ja vakuutuksista. Vammainen henkilö vastaa auton käytöstä aiheutuvista välittömistä kustannuksista kuten polttoaineesta. Vammaisella henkilöllä ei ole velvollisuutta osallistua normaaleihin huolto- ja korjauskustannuksiin. Pohde vastaa myös autoon mahdollisesti tarvittavista muutostöiden kustannuksista. Vammaiselta henkilöltä ei voida periä maksua auton käyttämisestä.

Jos vammaiselle henkilölle on myönnetty liikkumisen tukena oikeus käyttää autoa, hänellä on myös mahdollisuus hakea muuta liikkumisen tukea sellaisiin äkillisiin ja ennakoimattomiin tarkoituksiin, joissa autoa ei voi käyttää.

Vammaisen henkilöön käyttöön annettava auto tai muu kulkuneuvo on yleensä leasing-sopimuksella hankittu. Tämä järjestämistapa otetaan käyttöön, kun asiaan liittyvä hankinta ja siihen liittyvät sopimukset ovat tehty.

#### **4.5 Myöntämällä auton tai muun kulkuneuvon hankintaan taloudellista tukea**

Myöntämällä auton tai muun kulkuneuvon hankintaan taloudellinen tuki toteuttamistapana on erilliset myöntämisen perusteet. Jos autoon myönnetään taloudellista tukea, tehdään asiakkaalle päätös liikkumisen tuen toteuttamisesta myöntämällä taloudellista tukea sekä taloudellisen tuen päätös.

#### **4.6 Esteettömän ajoneuvon käyttöoikeus**

Esteettömän ajoneuvon käyttöoikeus voidaan myöntää asiakkaalle, joka ei kykene vammansa vuoksi käyttämään tavallista taksia. Asiakkaalla tulee olla käytössä joko sähköpyörätuoli, sähkömopo tai manuaalipyörätuoli, joka ei ole kokoontaitettava. palvelutarpeen arvioinnissa tulee huomioida, pystyykö asiakas siirtymään pyörätuolista tavalliseen taksiin kuljettajan tai saattajan avustamana. Liikkumisen tuen päätökseen kirjataan oikeus käyttää esteetöntä ajoneuvoa.

## 4.7 Vakiotaksi

Vakiotaksioikeus voidaan myöntää hakemuksen perusteella, jos vakiotaksin käyttö on asiakkaan vamman tai sairauden vuoksi välttämätöntä eikä asiakas muutoin voi tosiasiallisesti käyttää liikkumisen tuen palvelua. Vammaisella liikkumisen tuen asiakkaalla ei ole oikeutta valita palvelujen järjestämistapaa eikä myöskään kuljetukset suorittavaa taksinkuljettajaa. Hakemuksessa tulee esittää tarkat, yksilökohtaiset perustelut oikeuden saamiseksi. Vakiotaksioikeudesta tehdään erillinen viranhaltijan päätös.

## 4.8 Yhteiskuljetukset

Harkinnan mukaan jollekin asiakasryhmälle voidaan myöntää oikeus käyttää yhteiskuljetusta. Yhteiskuljetusta voidaan käyttää muun tavanomaisen elämän matkoissa, joiden katsotaan tukevan asiakkaiden sosiaalista elämää ja kuntoutumista. Oikeus yhteiskuljetukseen myönnetään yleensä samasta osoitteesta lähteville ja samaan osoitteeseen meneville matkoille. Esimerkiksi samassa asumispalvelussa asuville asiakkaille voidaan myöntää oikeus yhteiskuljetukseen. Oikeudesta yhteiskuljetukseen tehdään erillinen viranhaltijan päätös.

Yhteiskuljetuksessa asiakasmaksu peritään kaikilta asiakkailta ja yhdeltä asiakkaalta vähennetään liikkumisen tuen matka. Jos liikkumisen tuen asiakkaalla on oikeus saattajaan, saattajalla on oikeus matkustaa maksutta.

## 4.9 Tavarankuljetus

Liikkumisen tuen palvelu on tarkoitettu vain henkilökuljetuksiin, eikä sitä voi käyttää ilman liikkumisen tuen palvelun asiakasta tavaroiden, esineiden, elintarvikkeiden tai aterioiden kuljettamiseen.

Asiakkaalla voi olla kuljetuksessa mukana tarpeelliset apuvälineet sekä tarvittavat muut tavarat esimerkiksi ostoskassi, matkalaukku, lastenrattaat. Esimerkiksi huonekaluja, isoja kodinkoneita tai tilaa vieviä rakennustarvikkeita ja muuttolaatikoita ei liikkumisen tuen palvelulla saa kuljettaa. Tällaiset kuljetukset on asiakkaan maksettava itse.

Kuljettaja kantaa autoon tai autosta määränpäähän sellaiset tavarat, jotka hän pystyy viemään sisälle samalla, kun saattaa asiakasta. Kuljettajan tulee huolehtia perille myös mukana olevat apuvälineet.

## 5 Liikkumisen tuen määrä ja laajuus

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada liikkumisen tukea työ- ja opiskelumatkoihin ja muun tavanomaisen elämän matkoihin sekä työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan, valmennuksen, erityisen osallisuuden tuen, tuetun päätöksenteon, vaativan moniammatillisen tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon matkoihin välttämättä tarvitsemansa määrä.

Vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen laajuutta arvioitaessa huomioidaan liikkumisen tuen kohtuullisuus, vammaisen henkilön liikkumisen tuen tarve sekä kustannukset. Pidemmillä matkoilla tulee mahdollisuuksien mukaan käyttää julkista joukkoliikennettä.

### 5.1 Muun tavanomaisen elämän matkat

Muun tavanomaisen elämän matkoihin myönnetään vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, ellei vammaisen henkilö hae tätä pienempää määrää matkoja. Perusteena voidaan pitää esimerkiksi liikkumisen tuen tarvetta ja kohtuullisuutta sekä muuta liikkumisen tuen palvelua. Jos henkilö hakee muun tavanomaisen elämän matkoihin enemmän kuin 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, hänen täytyy perustella vammasta tai sairaudesta aiheutuva tarve lisämatkoille. Tällöinkin syynä täytyy olla tavanomaiseen elämään kuuluva välttämätön tarve liikkua.

Liikkumisen tuen matkat tulee käyttää kuukausikohtaisesti. Kuukauden aikana käyttämättä jääneitä matkoja ei voi siirtää seuraavalle kuukaudelle. Pohde voi vammaisen henkilön hakemuksesta päättää liikkumisen tuen jaksottamisesta enintään kolmen kuukauden ajalle erityisten syiden perusteella. Liikkumisen tuen matkojen jaksottamisesta tehdään erillinen viranhaltijan päätös.

Muun tavanomaiseen elämään kuuluvia matkoja voi tehdä vammaisen henkilön asuinkunnan alueella, tarvittaessa oman asuinkunnan ja toiminnallisten lähikuntien välillä sekä asiakkaan oman asuinkunnan ja asiakkaan oman elämän kannalta merkittävien kuntien välillä.

Toiminnallisella lähikunnalla tarkoitetaan lähtökohtaisesti asiakkaan asuinalueen lähintä mahdollista kuntaa, josta tarvittava palvelu on saatavissa. Toiminnallista lähikuntaa määriteltäessä huomioidaan vammaisen henkilön tarve sellaisiin palveluihin, joita ei ole saatavissa asuinkunnassa ja se, missä ihmiset yleensä asioivat sekä hankkivat palveluja alueelta.

Vammaisen henkilön elämän kannalta merkittävä kunta voi olla sellainen, jossa henkilöllä on tarve käydä toistuvasti perhe- tai ystävyys-suhteen, vapaa-ajan asunnon tai muun vastaavan syyn vuoksi. Vammaisen henkilön elämän kannalta merkittävään kuntaan tehtävän matkan pituus (kustannusten kohtuullisuus) ja matkojen tiheys vaikuttavat myönnettävien matkojen määrään.

Asiakkaalla on kuitenkin oikeus käyttää kohtuullisia liikkumisen tuen kuljetuspalvelun tavanomaisen elämän matkoja myös muualla kotimaassa. Näiden matkojen tulee sisältyä asiakkaalle myönnettyjen tavanomaisen elämän matkojen määrään. Esimerkiksi, jos asiakas tekee omakustanteisen matkan Helsinkiin, hän voi Helsingissä käyttää hänelle myönnettyjä liikkumisen tuen matkoja julkisen joukkoliikenteen sijaan. Kyseisistä matkoista tehdään erillinen viranhaltijan päätös, jossa määritellään tarkemmin matkojen käyttöoikeus.

## 5.2 Työmatkat

Liikkumisen tuen palvelua myönnetään välttämättömiin työmatkoihin yleensä kaksi yhdensuuntaista matkaa työpäivää kohden. Jos asiakas työskentelee työpäivän aikana useassa eri paikassa, korvataan ainoastaan työpäivän ensimmäinen matka kotoa työpaikalle ja päivän viimeinen matka työpaikalta kotiin. Työpäivän aikana tapahtuvat matkat kuuluvat työnantajan tai yrittäjän korvattaviksi, jos ne liittyvät työhön.

Työmatkat myönnetään työsuhteen keston ajaksi. Toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevalle asiakkaalle tehdään toistaiseksi voimassa oleva päätös. Loma-ajalle työmatkoja ei myönnetä.

Työmatkoja voi tehdä työssäkäyntialueella, jota verrataan kuntalaisten normaaliin työssäkäyntialueeseen. Päätökseen yksilöidään matkamäärä ja reitti, jolla matkoja voidaan käyttää.

### 5.3 Opiskelumatkat

Opiskelumatkalla tarkoitetaan pääsääntöisesti matkaa kotoa opiskelupaikalle ja takaisin kotiin huomioiden kuitenkin vaihtelevat opiskelupaikat. Liikkumisen tuen palvelua myönnetään välttämättömiin opiskelumatkoihin yleensä kaksi yhdensuuntaista matkaa päivää kohden. Tarvittaessa voidaan pyytää todistus opintojen etenemisestä. Opiskelumatkoja myönnetään opiskelun ajalle. Loma-ajalle opiskelumatkoja ei myönnetä.

Kouluaikana tapahtuviin retkiin ja muihin vastaaviin opiskeluun liittyviin pakollisiin tilaisuuksiin voidaan myöntää lisämatkoja, jos ne ovat osa opiskeluun kuuluvaa työskentelyä eikä oppilaitos järjestä matkoja.

Opiskelumatkoja myönnetään perusopetuksen jälkeiseen opiskeluun, joka johtaa tutkintoon tai ammattiin tai parantaa valmiuksia tällaiseen opiskeluun taikka parantaa henkilön mahdollisuuksia työllistyä. Opiskeluksi katsotaan myös valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus. Opiskelumatkoja ei voida myöntää harrastusluonteiseen opiskeluun, jonka ei arvioida parantavan henkilön mahdollisuuksia työllistyä.

Opiskelumatkoja voi tehdä työssäkäyntialueella, jota verrataan kuntalaisten normaaliin työssäkäyntialueeseen. Päätökseen yksilöidään matkamäärä ja reitti, jolla matkoja voidaan käyttää.

### 5.4 Työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan ja päivätoiminnan matkat

Työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan ja päivätoiminnan matkoihin myönnetään liikkumisen tukea asiakkaan välttämättä tarvitsema määrä. Asiakkaalle tehdään erillinen

viranhaltijapäätös, jossa määritellään työllistymistä tukevan toiminnan, päivätoiminnan ja työtoiminnan liikkumisen tuen matkojen määrä ja laajuus.

### **5.5 Valmennukseen, erityisen osallisuuden tuki, tuetun päätöksenteon, vaativan moniammatillisen tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon matkat**

Liikkumisen tukea on lisäksi järjestettävä tarvittaessa valmennuksen, erityisen osallisuuden tuen, tuetun päätöksenteon, vaativan moniammatillisen tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon välttämättömiin matkoihin välttämättä tarvitsema määrä.

Liikkumisen tuen tarkoituksena on mahdollistaa toisen palvelun käyttäminen ja sen järjestäminen (valmennuksen, erityisen osallisuuden mahdollistamiseksi, tuetun päätöksenteon järjestämiseksi, vaativan moniammatillisen tuen järjestämiseksi, lyhytaikaisen huolenpidon aikana). Palvelutarpeen arvioinnissa on huomioitava asiakkaan olosuhteet ja välttämätön tarve liikkumisen tukeen. Liikkumisen tuen myöntämisen arvioinnissa on huomioitava, että vammainen henkilö täyttää liikkumisen tuen myöntämisen perusteet.

## **6 Liikkumisen tuen matkan tilaaminen**

Pohteen myöntämät matkat tilataan Tervia Logistiikka Oy:n Matkakeskuksesta. Liikkumisen tuen palvelun päätöksen yhteydessä annetaan tarkemmat ohjeet matkan tilaamisesta.

Kun asiakas tilaa kuljetuksen hänen täytyy ilmoittaa tarkka osoitetieto, mihin hän kuljetuksen tilaa: esimerkiksi kaupunginosa, kadun nimi ja talon numero sekä mahdollisen asuinrapun tieto. Samoin tulee ilmoittaa mukaan tuleva saattaja ja alaikäinen perheenjäsen.

Asiakkaalle puhelu maksaa matkapuhelinmaksun tai paikallisverkkomaksun verran.

Asiakkaan tulee varata matkaan riittävästi aikaa. Kuljetus suositellaan tilattavan jo edellisenä päivänä tai kun matkan tarve on jo tiedossa, mutta viimeistään 90 minuuttia ennen tarvittavan

kyysin tuloaikaa. Jos matka tilataan myöhemmin, asiakkaan tulee varautua siihen, että kuljetusta ei välttämättä pystytä toteuttamaan asiakkaan toivomassa aikataulussa.

Jos matkakeskus ei 15 minuutin kuluessa vastaa puheluun, on asiakkaalla oikeus tilata matka suoraan Pohteen kuljetuspalvelumatkoja ajavilta autoilijoilta.

## 6.1 Kohtuullinen pysähdys tai poikkeama

Matkaan voi sisältyä yksi matkan varrella oleva lyhyt, enintään 15 minuutin pysähdys. Sen aikana asiakas voi hoitaa nopean asian, esimerkiksi käydä pankkiautomaatilla. Jos pysähdys kestää yli 15 minuuttia, käynnissä oleva matka keskeytyy ja keskeytyksen jälkeen alkaa uusi yhdensuuntainen liikkumisen tuen matka.

Asiakkaan tulee ilmoittaa matkaa tilatessaan tarvitsemansa pysähdys. Jos pysähtymistarvetta ei ilmoiteta matkaa tilattaessa, pysähdystä ei voida tehdä. Pysähdyspaikan tulee olla suunnitellun reitin varrella. Poikkeama suunnitellulta reitiltä saa olla enintään 500 metriä yhteen suuntaan. Jos matkan päämäärä kuitenkin on asiointi, tällöin asiointia ei pidetä pysähdyksenä tai poikkeamana ja paluumatkaan käytetään toinen liikkumisen tuen matka.

Asiakas voi viedä tai hakea liikkumisen tuen matkan yhteydessä lapsen päiväkotiin. Tarve määritellään asiakassuunnitelmassa.

## 7 Ilmoitus muutoksista

Liikkumisen tuen palvelun asiakkaan tai hänen asioitaan hoitavan henkilön on ilmoitettava omatyöntekijälle kaikista liikkumisen tuen palveluun liittyvistä muutoksista. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi:

- muutokset toimintakyvyssä
- muutos työ- ja opiskelutilanteessa
- kotiosoitteen muutos tai
- pitkäaikaiseen laitoshoitoon siirtyminen.

Tarvittaessa asiakkaan palvelutarve arvioidaan uudelleen ja liikkumisen tuen päätös tarkistetaan.

## 7.1 Palvelun käyttöön liittyvät epäselvyydet

Jos asiakas on ylittänyt myönnetyn matkamäärän tai käyttänyt matkoja päätöksen tai liikkumisen tuen soveltamisohjeiden vastaisesti, matkoista aiheutuneet kustannukset peritään asiakkaalta. Perinnästä tehdään vammaispalvelujen toimialueen delegointi- ja toimintasäännön mukainen viranhaltijapäätös.

Jos liikkumisen tuen palvelun käytössä on toistuvasti asiakkaasta johtuvia ongelmia, joita ei pystytä ohjauksella ja neuvonnalla ratkaisemaan, ja jotka eivät korjaannu asiakkaan saaman kirjallisen huomautuksen jälkeen, asiakkaan tulee viranhaltijan päätöksellä maksaa matkansa todelliset kulut itse kuljettajalle. Asiakas voi hakea silloin korvauksen liikkumisen tuen palvelun mukaisista matkoistaan kuittia vastaan Pohteelta.

Liikkumisen tuen palvelusta voi antaa palautetta Pohteen palautekanavan kautta. Jos palaute koskee matkojen välitystä ja järjestämistä, palaute annetaan Tervian palautekanavalle.

## 8 Asiaksmaksu

Asiaksmaksulain 7 f §:n mukaan Pohde voi periä asiakkaalta vammaispalvelulain 28 §:ssä tarkoitettusta liikkumisen tuesta enintään julkisen liikenteen maksua vastaavan maksun tai muun siihen verrattavan kohtuullisen maksun silloin, kun liikkumisen tuki järjestetään vammaispalvelulain 29 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna kuljetuspalveluna.

Liikkumista tukevan palvelun asiakasmaksut Oulun seudun liikenteen toimialueen sisällä tehtävien matkojen osalta peritään Oulun seudun liikenteen hinnaston mukaisesti ja muissa Pohteen alueen kunnissa asiaksmaksu määräytyy Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) määrittämän arvolipun (aikuinen / lapsi) mukaisesti. Oulun seudun liikenteen toimialueella lapsen (7 – 16 vuotta) asiaksmaksu määräytyy sovelluksella ostetun lipun hinnan mukaisesti ja muiden osalta noudatetaan lähimaksun hinnastoa.

Saattajana toimivalta henkilöltä ei peritä asiakasmaksua.

Asiakas ei maksa taksin kuljettajalle asiakasmaksua, vaan liikkumisen tuen asiakasmaksut laskutetaan asiakkailta kuukausittain jälkikäteen toteutuneiden matkojen mukaisesti.

Liikkumisen tuen asiakkaan kanssa samassa taloudessa asuvat perheenjäsenet voivat matkustaa liikkumisen tuen asiakkaan mukana. Perheeseen kuuluvat alle 12-vuotiaat lapset matkustavat ilmaiseksi. Muut alaikäiset lapset maksavat ikänsä mukaisen asiakasmaksun Oulun seudun liikenteen toimialueen sisällä tehtävien matkojen osalta Oulun seudun liikenteen hinnaston mukaisesti ja muissa Pohteen alueen kunnissa asiakasmaksu määräytyy Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) määrittämän arvolipun mukaisesti. Tämä asiakasmaksu maksetaan suoraan palveluntuottajalle taksissa.

Täysi-ikäinen perheenjäsen maksaa matkasta omavastuuosuuden, joka vastaa matkan hintaa jaettuna asiakasmäärällä. Esimerkiksi jos kyydissä on asiakas, saattaja ja yksi aikuinen perheenjäsen, niin aikuinen perheenjäsen maksaa 1/3 matkan Pohteen maksettavaksi jäävästä määrästä.

Liikkumiseen tarkoitetuista tarpeellisista apuvälineistä ja lastenrattaista ei peritä lisämaksua. Jos liikkumisen tuen matkasta aiheutuu muita lisäkuluja, maksaa asiakas ne itse.

Asiakkailta, joilla on rintamapalvelus-, rintamasotilas-, rintama- tai miinanraivaajatunnus sekä partisaanien uhreilta ja sotaleskiltä vuosien 1939–1945 sotien johdosta, ei peritä liikkumisen tuen asiakasmaksua.

Asiakasmaksuun on mahdollisuus hakea asiakasmaksulain 11 §:n perusteella asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä erillisellä hakemuksella, mikäli asiakasmaksu vaarantaa asiakkaan toimeentulon edellytyksiä tai elatusvelvollisuuden toteutumista. Lisätietoja asiakasmaksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä saa omalta työntekijältä. Asiakasmaksun alentamisen ja perimättä jättämisen hakemukset käsitellään Pohteen asiakasmaksuyksikössä. Hakemus asiakasmaksun alentamiseen ja perimättä jättämiseen löytyy Pohteen verkkosivuilta.